

Pán Bůh se směje

Pánu Bohu humor nechybí, směje se svému dílu. Směje se tomu, jak člověk zvedá pěstičku a hrozí k nebesům. Kdyby byl ten člověk protistranou, pak by Boží smích dostal pachuč výsměchu silnějšího vůči nepatrnému člověku a Pán Bůh by odhalil slabost svého charakteru. Bůh se ale směje svému stvoření. V té chvíli, když nám to dojde, je rozumné začít se s Pánem Bohem chechtat sám sobě.

Jeden rys si každé náboženství musí pěstovat. A to je schopnost smát se sobě samotnému. Pokud si to někdo představuje tak, jako když se všemocný a tělnatý Kim rozchechtá a všem kolem se nad otevřeným sešitkem s tužičkou roztřese brada křečovitým smíchem, mýlí se. Tak to ale při Božím humoru nevypadá. Není vynucen, je výsadou.

Téměř před dvaceti lety jsme v Náchodě udělali soutěž, spíše přehlídku náboženského humoru. Nazvali jsme ji Bratr Paleček podle šaška krále Jiřího z Poděbrad. Podtitulem bylo, že se chceme smát všemu, co je mezi nebem a zemí. Při přehlídce humoru šlo nejen o obrázky, ale o veselé osobnosti, které byly ochotny vyprávět s úsměvem samy o sobě. Jiří Reinsberg, Ivan Klíma, Zdeněk Vojtíšek, Jan Heller, Václav Vacek, Miroslav Barták, Jiří Grygar, Míla Marková a další se posadili nejen do poroty, ale také na pódium naplněného velkého sálu a pořádně se s námi potěšili smíchem.

Už tehdy jsme si kladli otázku, jak kvalifikovat jedovatý humor na konto víry toho druhého. Porota si vytvořila jakási pravidla a podle nich karikatury hodnotila. Humor pro ni neznamenal výsměch. Jisté je, že pokud je něco třeba kultivovat a pokud hledáme pravé hrdinství, pak je to přesně toto: Dělat si veřejnou a inteligentní legraci z projevů své vlastní víry, ze svých pochopení a vyjádření věčného a nepochopitelného Boha. Jde o legraci přesně z těch projevů, které jsem jinak schopen stavět před oči sobě i druhým se smrtelnou vážností. To je smysluplné, užitečné, hodnotné. To nadnáší, to mění společnost.

Já jsem taky Charlie Hebdo. Ale ne proto, že bych souhlasil s jejich humorem. Byl někdy mimořádně blbý a hlavně, byl to humor o druhých a nebylo v něm žádné hrdinství. Novináři a kreslíři museli dopředu vědět, že islám se neumí smát sám sobě (zatím) a že jej svou chytristikou nepředělají a k humoru nezvábí. Spolu s každým z autorů humoru jsem však věřil, že se samopal proti tužce nepoužívá. Že byl použit, mne bolí. Tím více beru za odkaz mrtvých humoristů výzvu, abychom se každý učili smát sobě samým.